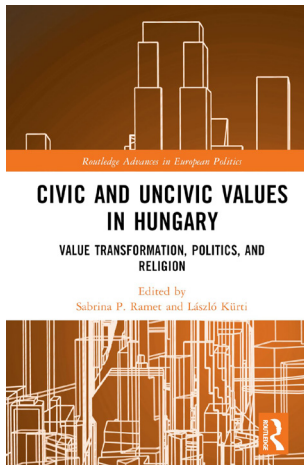

О ИДЕЈАМА И КЊИГАМА ON IDEAS AND BOOKS

др Милан Радовановић
Београд

Друштвена историја у фокусу LI

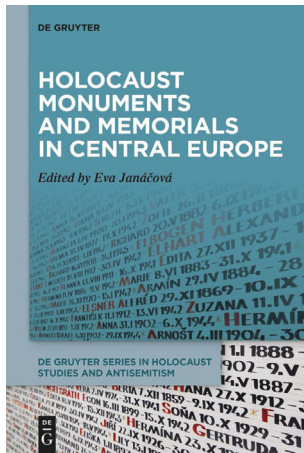
Civic and Uncivic Values in Hungary: Value Transformation, Politics, and Religion (Ed. Ramet, Sabrina P; Kürti, László), London–New York: Routledge–Taylor & Francis Group, 2025, 239 S.

Полазећи од претпоставке да грађанске вредности представљају темељ либералне демократије и главни предуслов за међународни мир, аутори прилога сакупљених у овом зборнику баве се специфичности политичког система у савременој Мађарској. Публикацију су уредили Сабрина Петра Рамет, професорка политичких наука на Норвешком универзитету за науку и технологију (Norwegian University of Science and Technology) у Трондхајму, и Ласло Курти (László Kürti), професор Института за примењене друштвене науке (Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete), Универзитета у Мишколцу (Miskolci Egyetem). Уз предговор и поговор уредника, публикацију сачињавају три веће целине, посвећене систему, вредностима и култури савремене Мађарске. Аутори укупно дванаест прилога кризу грађанских вредности разматрају кроз преломне тренутке који су довели до данашње ситуације; специфичности медијске слике у држави; положај мађарског друштва у ширем контексту Европске уније; блискост власти и цркве; дискриминацију националних мањина; развијање дипломатских односа са другим земљама сличних вредности и питање пласирања нових, илибералних вредности кроз медије и уџбенике.

***Das Erbe der Habsburgermonarchie in den Nachfolgestaaten: Brüche und Kontinuitäten* (Hrsg. Harmat, Ulrike), Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2025, 1175 S.**

Овај зборник радова о наслеђу Хабзбуршке монархије представља специјално издање у оквиру едиције „Хабзбуршка монархија 1848–1918“ (*Die Habsburgermonarchie 1848–1918*) чије је штампање завршено 2021. године. Тридесет аутора чији су прилози у њему сакупљени на примерима из двадесетих година 20. века разматра континуитете и дисконтинуитете са Двојном монархијом у развоју њених држава наследница. Правећи отклон од концептуалног решења преосталих дванаест томова у едицији, окренутих првенствено анализи модела вишенационалне државе, нагласак ове публикације је на тематској разноврсности. Зборник је подељен на шест већих поглавља посвећених политичкој трансформацији која је пратила претварање монархије у републику; социјалној политици и бризи о инвалидима рата; правном континуитету, држављанству и политичкој партиципацији; трансформацији војске; економским последицама нестанка монархије и елитама, односно друштвено-политичким променама које је донео распад државе Хабзбурга. Обрадом различитих тематских поља, аутори су настојали да пружи допринос бољем разумевању држава насталих распадом Монархије и у њих уписаног наслеђа и створе основу за даља истраживања ове теме. Улрике Хармат је сарадник Института за истраживање Хабзбуршке монархије и Балканског простора (*Institut für die Erforschung der Habsburgermonarchie und des Balkanraumes*), Аустријске академије наука (*Österreichische Akademie der Wissenschaften*) и један је од издавача и уредника едиције „Хабзбуршка монархија 1848–1918“.

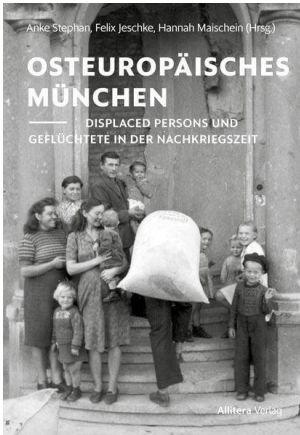
***Holocaust Monuments and Memorials in Central Europe* (Hrsg. Janáčková, Eva), Berlin: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2025, 350 p.**

Споменици жртвама Холокауста у централној Европи, првенствено у данашњој Чешкој, Пољској, Мађарској и Немачкој до сада су привлачили тек ограничену пажњу академске заједнице. У зборнику који је уредила Ева Јаначова (Eva Janáčková), истраживач при Одељењу за уметност 19. и 20. века, Института за историју уметности, Чешке академије наука и уметности (Ústav Dějin Umění, Akademie věd České republiky), истраживачи из различитих области, аутори укупно тринаест прилога, анализирају елементе индивидуалног и колективног сећања на Холокауст и то у споменичкој култури земаља Централне Европе. Њихов је надређени циљ што целовитије сагледавање историјског и уметничког контекста у коме су ови споменици подигнути, као и њихов каснији пријем и интерпретација. Сакупљени радови тичу се постојећих споменика и њихове улоге у меморијализацији жртава, одбачених планова за изградњу меморијалних комплекса, различитих решења питања меморијализације жртава, контекстуализације идеје поштовања према жртвама у специфичним друштвено-политичким околностима својственим одређеном периоду или држави. Разматрајући конкретне примере, аутори анализирају проблеме који су се јављали у прошлости или су тренутно актуелни у формулисању меморијалне културе и њеном одговарајућем позиционирању у оквиру савремених историографских и уметничких тенденција.

Postnikov, Boris, *Književna republika Jugoslavija: od 1989. do 2022*, Zagreb: Durieux, 2025, 407 s.

Борис Постников, публициста, есејиста и књижевни критичар из Сплита, у овој се монографији бави постјугословенским књижевним пољем као друштвено-политичким простором које нуди структурни оквир за тумачење стваралаштва југословенских и постјугословенских аутора, изван доминантне перспективе и парадигме националне књижевности. Методолошки темељ ове публикације чини социологија књижевности Пјера Будријеа (Pierre Bourdieu), коју аутор најпре подвргава критичкој анализи. Постјугословенско књижевно поље се затим концептуализује и преиспитује кроз разматрање континуитета и дисконтинуитета са југословенским стваралаштвом. Аутор предлаже поделу постјугословенске књижевности по декадама, на три периода – деведесете године, те прва и друга деценија двадесет и првог века, од којих свакој приписује себи својствену унутрашњу логику. У оквиру тако постављеног методолошког оквира, аутор књижевне текстове и друштвено-политичке феномене разматра мимо националне перспективе и у ширем друштвено-политичком контексту. Публикацију, поред увода, чини пет већих целина, посвећених теоријском утемељењу књижевности Краљевине и социјалистичке Југославије; социологији књижевности Пјера Будријеа и њеној критици; конструкцији постјугословенског књижевног поља и његовом развоју кроз три деценије од распада Југославије, те његовој будућности.

***Osteuropäisches München: Displaced Persons und Geflüchtete in der Nachkriegszeit* (Hrsg. Stephan, Anke; Jeschke, Felix; Maischein, Hannah), München: Allitera Verlag, 2025, 482 S.**

По завршетку Другог светског рата, Минхен се претворио у својеврсни центар окупљања миграната из Источне и Југоисточне Европе. Као расељена лица (*displaced persons*) у граду су живели представници различитих друштвених група и носиоци различитих историјских искустава – принудни радници, бивши заточеници логора, ратни заробљеници, припадници јеврејске заједнице који су преживели Холокауст и избеглице које су у Минхен стигле бежећи испред Црвене армије. Радови сакупљени у зборнику који су уредили др Феликс Јеншке (Felix Jeschke), научни сарадник Историјског семинара, Универзитета Лудвиг Максимилијан у Минхену, др Хана Мајшајн (Hannah Maischein), руководилац Музеја сеоског домаћинства Јехоф у Шенгејзингу и др Анке Штефан (Anke Stephan), професор историје у гимназији у Минхену показују како су мигранти из овог периода обликовали економски, културни и политички живот града. Кроз надређене теме сведочења и места сећања на миграцију у Минхену; расељених лица у друштву града; паралелног стварања хомогене заједнице на супротстављеним темељима изградње нације и транснационалне солидарности; континуитета миграција у послератном и периоду Хладног рата и Минхену као центру истраживања Источне Европе нуде целовиту слику не само улоге коју је град одиграо у посматраном периоду, него и њених краткорочних и дугорочних импликација.